

Research Paper

Investigating the cultural integration of the Iranian diaspora with the host society in order to promote a sense of belonging to the place (Canada)

Fakhrosadat Tabatabaei¹, Mohammad Parva^{*2}, Hamed Moztarzadeh³, Vahideh Hojati²

1. PhD Student, Department of Architecture, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran
2. Assistant Professor, Department of Architecture, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran
3. Associate Professor, Department of Architecture, Shiraz Branch, Islamic Azad University, Shiraz, Iran

ARTICLE INFO

PP: 100-121

Use your device to scan and read
the article online

Keywords:

*Diaspora, cultural fusion,
host society, sense of
place, Canada*

Abstract

Cultural differences between the origin and destination of migration and lack of proper cultural integration have caused social and cultural alienation of immigrants in immigrant-receiving societies, which in itself indicates a decrease in the sense of belonging of immigrants to the host society. The aim of this research is to achieve how to culturally integrate and use the cultural components of the origin society in order to increase the sense of belonging of the Iranian diaspora to the host society. The research method is analytical-descriptive and the method of conducting it is a survey. The study population of 150 Iranian immigrants living in the cities of Toronto, Montreal and Vancouver, Canada, were selected by snowball method. Data analysis was performed in SPSS software. The results showed that the most appropriate method for cultural integration is the integration method, in which the immigrant is committed to the culture of the origin society and also interacts with the culture of the destination society, leading to a kind of social solidarity. The results also showed that among the cultural components of Iranian architecture, the security component was the most influential component in creating a sense of belonging, followed by the privacy and introversion components, and the transparency and continuity components had the least impact on creating a sense of belonging to a new place for immigrants.

Citation: Tabatabaei, F., Parva, M., Moztarzadeh, H. and Hojati, V.(2025). **Investigating the cultural integration of the Iranian diaspora with the host society in order to promote a sense of belonging to the place (Canada)**. *Geography (Regional Planning)*, 15(59), 100-121

DOI: [10.22034/jgeoq.2025.515392.4262](https://doi.org/10.22034/jgeoq.2025.515392.4262)

* **Corresponding author:** Mohammad Parva, **Email:** uni.parva@yahoo.com

Copyright © 2024 The Authors. Published by Qeshm Institute. This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

The identity of immigrants is constructed as a result of the mutual influence, effects, and actions of a series of social factors, so that the new identity of immigrants will be formed from the new community and as a result of their daily actions in the destination society. The process of accepting the culture and values of the new society by immigrants is actually leaving a cultural identity and moving towards the culture and values of the larger society (Fruton, 2012: 78). The sense of belonging and cognitive interaction of a person with his or her living environment has been defined as the most important relationship between a person and a place, so that the reduction of the sense of belonging plays a significant role in creating psychological problems such as alienation and anxiety in immigrants. The social and cultural ties of immigrants to their new residential environment are very influential on the formation of their sense of belonging. In fact, returning to the roots and culture from which immigrants came and having a sense of belonging and attachment to the new residential environment are new desires of immigrant users that have not been considered as they should be in the present era due to lack of attention to cultural and social issues. Considering the socio-cultural characteristics of the origin and destination communities simultaneously and paying attention to the cultural context of the origin community for design with regard to social and economic considerations can be a step towards enhancing immigrants' sense of belonging to their new housing and living environment. Iran has not been and is not an exception to international migration flows, and despite migration flows from neighboring countries to Iran, many Iranians have also migrated to developed countries such as the United States, Canada, Australia, and Germany, etc. According to the Iranian Immigration Yearbook in 1401, in 2020, the rank of Iranians in terms of emigration and immigration acceptance among countries in the world was 54th and 23rd, respectively. While Iran's ranking in accepting and sending immigrants to the world is in the first quartile. Also, according to the statistics of this yearbook, in the years 2010 to 2021, an average of about 86 thousand visas or non-tourist residence permits have been issued annually to Iranians in Europe,

North America, Australia, Turkey and other countries, and Iranians have received more than 2 thousand startup, entrepreneurship, investment or self-employment visas from Canada and the United Kingdom in the last 3 years (Iranian Immigration Yearbook, 1400: 114). Considering the wave of immigration of Iranians to Canada in recent years, the context of this research focuses on Iranian immigrants in Canada. Considering the social issues and crises raised, this research aims to answer the following questions:

1. How is the cultural integration of Iranian immigrants in order to have a sense of belonging to the place with the culture of the host society?
2. Which of the cultural components of Iranian architecture in the design of diaspora housing can increase their sense of belonging to the place in the new society?

Methodology

The research in question is classified as a survey research in terms of its purpose and nature, including applied evaluation research and based on the method. In this research, the analysis and evaluation of the cultural integration and its relationship with the sense of belonging to the place of Iranian immigrants in the study area of Canada was carried out by reviewing documents and preparing a questionnaire. Due to the lack of a standard questionnaire in the research subject, a researcher-made questionnaire was used. The basis of the evaluation in this research is to clarify and refine the micro-criteria based on the extracted criteria and the theoretical framework of the research. By 2021, more than 400,000 Iranians were living in Canada, according to published statistics, the number of Iranians who entered Canada in 2021 alone was 11,000. Iranians living in the three largest cities in Canada; Toronto is more than 97 thousand, Vancouver is more than 45 thousand, and Montreal is more than 23 thousand. In a statistical and general view, it can be said that after Toronto, Vancouver and Montreal host the largest number of Iranian immigrants, and the rest of the Iranian immigrants are scattered in other major cities in Canada. Therefore, the study context of this research is in these three cities; Toronto, Vancouver and Montreal with the largest number of Iranian immigrants. Given the limitations in each city, 50 Iranian immigrants are considered, and a total of 150 questionnaires have been distributed among the Iranian diaspora in order to collect information. Therefore, because for such statistical communities, the exact number of users

in the urban space cannot usually be estimated and they are so-called hidden communities, non-probability snowball sampling was used to fill out the questionnaires using the saturation point. In the research, descriptive statistics were used to describe the variables and inferential statistics were used to explain and test the research hypothesis. In this regard, the sense of belonging was analyzed as a dependent variable and architectural cultural factors were analyzed as independent variables. The research data were analyzed in SPSS 25 software. The value of Cronbach's alpha coefficients of 0.78 indicates the desirable reliability of the questionnaire, and the validity of this questionnaire, in addition to being standardized, has been approved by architectural professors, which proves the documented nature of the research results.

Results and discussion

In order to answer the first question of the study on how Iranian immigrants culturally blend with the culture of Canada in the three cities of Toronto, Vancouver and Montreal as the cities with the highest number of Iranian immigrants, it can be said that people who migrate from their country to abroad usually either live with the cultural values of their own society and their accepted behaviors or change their situation and adapt to new values, and each of these methods has consequences for them. If these people want to behave in accordance with the values of their own society, this will strengthen their feelings of inferiority and loneliness, and if they want to behave in accordance with the expectations of the new society, it will cause a major identity crisis and lack of a sense of belonging to the new society for them. The results of the study indicate that the integration method in line with the acceptance of the culture of Canadian society with the highest average value of 22.4 was higher than the other components of cultural integration, which indicates that Iranian immigrants in Canada desire that their Iranian culture not be completely lost in the new society with immigration and that, if possible, the two cultures of origin and destination be combined and in this case they can create new cultural patterns. In integration, there is a kind of real biculture and loyalty to both cultures creates a kind of social solidarity. Among the other components of cultural integration, the exclusion method with the lowest average is evidence that a very limited number of immigrants believe that immigration is

a completely wrong process and do not desire any integration with the cultures of new societies. This group is those who did not migrate of their own free will and were unable to have a sense of belonging to the new society during their immigration. Therefore, it is necessary that the immigrant, considering the mutual influence of the environment and humans on each other, as well as the fundamental role of the environment in forming their sense of values and capabilities, be able to communicate and have a greater sense of belonging given the cultural and social components of the new society, so that perhaps in this context they can solve the social crises caused by immigration more quickly. In order to answer the second question of the research, which is to examine the effect of cultural components of Iranian architecture on the level of immigrants' sense of belonging to the place in the new society, the results showed that among the cultural components of Iranian architecture, the security component has the greatest impact on immigrants' sense of belonging, followed by the presence of privacy components in line with respect for private life, introversion, connection with nature and God, hierarchy, geometry, and finally continuity and transparency, respectively, have an impact on the sense of belonging to the diaspora place. Factors such as the form of space, the size of the space, visual and environmental comfort, spatial organization and location, and the sub-criteria of each, are considered factors that create a sense of security that should be considered in the design of housing and urban space.

Conclusion

It can be said in a general view that the impact of cultural beliefs on architecture in its spiritual level, where housing in the belief of Iranian people becomes a safe and sacred place against the chaotic and unsafe world outside it and where architecture crystallizes from the exemplary patterns existing in the human mind to create an order based on spiritual and sacred mental ideas, to shape this world as an example of a complete spiritual world. And considering solutions to ensure security, privacy and introversion in housing and urban spaces of the host community is necessary to increase the sense of belonging to the diaspora place. Given the limitations of this research, future research will address how to apply architectural solutions to ensure

security, privacy and introversion in the housing of immigrants.

Keywords:

Asymmetric Deterrence, Complex System, West Asia, Geopolitics of Resistance, Iran

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

References

1. Pourdeihimi. Shahram, 2011, Culture and Housing, *Housing and Rural Environment Journal*, 134, 3-18.
2. Pooya. Jafar, Mehdinejad. Jamaledin, Karimi. Bagher, 2015, The relationship between cultural identity and its role in architectural design, *International Conference on Modern Research in Civil Engineering, Architecture and Urban Planning*, Tehran.
3. Javan Foruzandeh. Ali, Motlabi. Ghasem, 2011, The concept of a sense of belonging to a place and its constituent factors, *City Identity Journal*, 8(5), 27-37.
4. Damankash. Marjan, Zandi. Fatemeh, Bagheri. Farideh, 2011, Studying the impact of population growth on immigration and housing conditions, *United Nations Population Fund (UNFPA) project*
5. Iran Statistical Research Institute. Iranian Immigration Yearbook (1400), Ministry of Foreign Affairs - Secretariat of the Supreme Council for Iranian Affairs Abroad.
6. <https://iranian.mfa.ir/>
7. Mohtadi. Alireza, Fouladi. Vahdaneh, 1400, The fusion of culture and urban architecture with human nature, *Journal of Iranian and Islamic Restoration and Architecture Research*, 4(11), 31-20.
8. Abedi. Sima, Haryan. Faezeh, Moradzadeh. Fatemeh, 1401, The impact of cultural factors on housing architecture, *Seventh International Research Conference on Engineering Sciences, Fourth International Congress of Civil Engineering, Architecture and Urban Planning in Asia, Thailand*.
9. Forotan. Yaghoub, 1391, Social and demographic study of identity and immigration relations, *National Studies Quarterly*, 13(2), 73-96. Mirzaei. Hossein, 1399, Backgrounds of emergence and cultural-social integration of Iranian immigrants in France, *27(88), Social Sciences Quarterly*, 25-70.

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work declaration of competing interest none.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the scientific consultants of this paper.

10. Alimohammadi. Gholamreza, Abdollahi. Roxana, 2017, Explaining the basics of the manifestation of culture in Iranian vernacular architecture and its relationship with creating a sense of belonging to the place, *Urban Management Journal*, 50, 33-46.
11. Carpet weaving. Nasim, Kouchak Khoshnavis. Ahmad Mirza, 2015, The impact of culture on the physical and perceptual dimensions of architecture, *International Conference on Modern Research in Civil Engineering, Architecture and Urban Planning*, Tehran.
12. Yaran. Ali, Behro. Hossein, 2017, The impact of Islamic culture and ethics on housing and the spatial structure of houses (Case study: Qajar era houses in Ardabil city), *Quarterly Journal of Islamic Architecture Research*, 15 (5), 107-91.
13. Yazdanfar. Abbas, Hosseini. Baqer, Zaroudi. Mustafa, 2013, Culture and the shape of the house, *Journal of Housing and Rural Environment* 32 (144), 32-17.
14. Berry, J. W. (2005). "Acculturation: Living Successfully in Two Cultures.", *International Journal of Intercultural Relations*, Vol. 29, pp. 693-312.
15. Berry, J. W. (2008). "Acculturation and Adaptation of Immigrant Youth", *Canadian Diversity*, Vol. 6, No. 2, pp. 50-54.
16. Broomand, M.R. & Nobakht, R. (2014). An overview of new theories in the field of immigration (in Persian). *Journal of population*, 89&90 (21), 73-90.
17. Giddens, A. (2008). *Sociology*. Translate into Persian by Manoochehr Saboori. Tehran: Ney Publication
18. Oudenhoven, J. P. & Ward C. & Masgoret A. M. (2006). "Patterns of Relations between Immigrants and Host Societies", *International Journal of Intercultural Relations*, Vol. 70, pp. 651-673.

مقاله پژوهشی

بررسی آمیختگی فرهنگی دیاسپورای ایرانی با جامعه میزبان در راستای ارتقا حس تعلق به مکان (کشور کانادا)

فخرالسادات طباطبایی - دانشجوی دکتری، گروه معماری، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران.

محمد پروا* - استادیار گروه معماری، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران.

حامد مضطرزاده - دانشیار گروه معماری، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران.

وحیده حجتی - استادیار گروه معماری، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران.

چکیده	اطلاعات مقاله
<p>تفاوت‌های فرهنگی میان مبدأ و مقصد مهاجرت و عدم ادغام صحیح فرهنگی موجب ایجاد خود بیگانگی اجتماعی و فرهنگی مهاجرین در جوامع مهاجرپذیر گردیده که خود حاکی از کاهش حس تعلق به مکان مهاجرین به جامعه میزبان می‌باشد. هدف از این پژوهش دستیابی به چگونگی ادغام فرهنگی و بکارگیری مولفه‌های فرهنگی جامعه مبدأ در راستای افزایش حس تعلق به مکان دیاسپورای ایرانی در جامعه میزبان می‌باشد. روش تحقیق تحلیلی - توصیفی و روش انجام آن پیمایشی می‌باشد، جامعه مورد بررسی ۱۵۰ نفر از مهاجرین ایرانی ساکن شهرهای تورنتو، مونترال و ونکوور کشور کانادا با روش گلوله برفی انتخاب گردیدند. تحلیل اطلاعات در نرم افزار SPSS انجام گردید. نتایج نشان داد که مناسب ترین روش جهت ادغام فرهنگی روش یکپارچگی بوده که در این روش مهاجر به فرهنگ جامعه مبدأ متعهد است و با فرهنگ جامعه مقصد نیز تعامل دارد و به نوعی همبستگی اجتماعی منجر می‌گردد. همچنین نتایج نشان داد که از بین مولفه‌های فرهنگی معماری ایرانی مولفه امنیت تاثیرگذارترین مولفه در ایجاد حس تعلق بوده و بعد از آن مولفه محرمیت و درونگرایی از عوامل مهم تاثیرگذار بودند و مولفه شفافیت و تداوم کمترین درصد تاثیرگذاری بر ایجاد حس تعلق به مکان جدید را می‌تواند برای مهاجرین داشته باشد.</p>	<p>شماره صفحات: ۱۰۰-۱۲۱</p> <p>از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید</p>

واژه‌های کلیدی:

دیاسپورا، آمیختگی فرهنگی، جامعه میزبان، حس تعلق به مکان، کانادا

استناد: طباطبایی، فخرالسادات، پروا، محمد، مضطرزاده، حامد و حجتی، وحیده. (۱۴۰۴). بررسی آمیختگی فرهنگی دیاسپورای ایرانی با جامعه میزبان در راستای ارتقا حس تعلق به مکان (کشور کانادا). فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه‌ای)، ۱۵(۵۹)، ۱۰۰-۱۲۱

DOI: 10.22034/jgeoq.2025.515392.4262

مقدمه

بدون شک، جابجایی فضای زیست هموار در تاریخ زندگی انسان نقش مهمی داشته که این جابه جایی با طیفی از تجربه‌های گوناگون از اشتیاق، حسرت، تردید، آشفتگی، موجب بروز تغییراتی اساسی در شیوه زندگی افراد می‌شود. این جابه‌جایی‌ها با مؤلفه‌های گوناگون از مهاجرت خودخواسته (برای بهبود وضع موجود) تا مهاجرت‌های اجباری (تبعید، اخراج و آوارگی) را در بر می‌گیرد، البته این مفاهیم چنان درهم تنیده‌اند که تمایز بین این مفاهیم آسان نیست در واقع در هر نوع مهاجرتی نوعی جبر و اختیار بسته به شرایط نقش ایفا می‌کنند (میرزایی، ۱۳۹۹: ۲۲). مهاجرت به عنوان یک پدیده اجتماعی دارای تأثیر و نفوذ قابل ملاحظه‌ای در ابعاد فرهنگی، اقتصادی و زوایای اجتماعی زندگی مهاجران می‌باشد. بر اساس یک تبیین کارکردی، مهاجرت می‌تواند به عنوان برقرار کننده تعادل نیز قلمداد گردد که می‌تواند به نوعی باعث ایجاد تحرک اجتماعی و ارتقای قشری-طبقاتی در پایگاه فردی شود. افراد مهاجر با شناختی که از محیط پیدا می‌کنند، عکس‌العمل‌های متفاوتی را در راستای انطباق فرهنگی و اجتماعی و سازگاری با شرایط موجود از خود بروز می‌دهند (دامن کشیده و همکاران، ۱۳۹۰: ۳۶). بر اساس آمار سازمان ملل، حجم مهاجرت در ۲۰ سال گذشته ۱/۵ برابر شده است و اینگونه بیان شده که از هر ۳۰ نفر یک نفر مهاجر می‌باشد (سازمان مهاجرت بین المللی، ۲۰۱۹). از این روز مهاجرت بین المللی امروزه بعنوان عصر مهاجرت نام می‌برند (صادقی و همکاران، ۱۳۹۷: ۸۴). افرادی که مهاجرت می‌کنند از یک سو سعی دارند فرهنگ پیشین خود را فراموش کنند و از آن جدا شوند و از سوی دیگر در هم‌نوایی یا تطبیق خویش با هنجارها و موازین فرهنگی جدید کوشش می‌کنند، البته با توجه به این که فرهنگ پیشین در مقابل فرهنگ جدید مقاومت دارد به سادگی تسلیم نمی‌شود، جریان پیچیده و کندی به وجود می‌آید که ممکن است تا آخر دم حیات، فرد مهاجر را تحت تأثیر خود قرار دهد. همانطور که مهاجران از نظر فرهنگی تغییراتی را می‌پذیرند، در بعد اجتماعی هم دچار تغییراتی در وضعیت اخلاقی و بینشی خود می‌شوند. در واقع می‌توان گفت شباهت‌ها و تفاوت‌ها بین شیوه زندگی مهاجران و شهروندان، بررسی مسائل اجتماعی را بسیار مشکل می‌کند (دامن کشیده و همکاران، ۱۳۹۰: ۳۵). علاوه بر این تأثیرپذیری مهاجران از جنبه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی از محیط جدید، آثار مهمی بر سیمای ظاهری و همچنین زندگی روزمره افراد دارند. تفاوت‌های تاریخی، قومی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی و نیز ویژگی‌های طبیعی هر کشور و ... تفاوت‌های معنی‌داری را از لحاظ شکلی و محتوایی در پدیده مهاجرت موجب می‌شوند. با پذیرش علیت دو طرفه می‌توان پذیرفت که محیط و شرایط اجتماعی حاکم بر آن، نه تنها در مبدأ می‌تواند عامل تغییر شود بلکه در مقصد هم تحت تأثیر شرایط محیطی می‌تواند به شکل انطباق با محیط اجتماعی و یا از خود بیگانگی اجتماعی و فرهنگی نمود یابد. پیامدهای از خود بیگانگی که می‌تواند به سطحی شدن روابط و بی‌تفاوتی افراد و احساس عدم تعلق آنان به محیط زندگی جدید بینجامد.

در واقع هویت مهاجران در نتیجه تأثیر و تأثرها و عملکردهای متقابل یک رشته عوامل اجتماعی ساخته می‌شود، بگونه‌ای که هویت جدید مهاجران برساخته از اجتماع جدید و در نتیجه کنش‌های روزانه آنها در جامعه مقصد شکل خواهد گرفت. فرایند پذیرش فرهنگ و ارزش‌های جامعه‌ی جدید از سوی مهاجرین در واقع ترک یک هویت فرهنگی و حرکت کردن به سمت فرهنگ و ارزش‌های جامعه‌ی بزرگ می‌باشد (فروتن، ۱۳۹۱: ۷۸). حس تعلق و تعامل شناختی انسان با محیط سکونت خویش بعنوان مهمترین رابطه انسان و مکان تعریف شده است بگونه‌ای که کاهش حس تعلق در ایجاد مشکلات روحی روانی همچون از خود بیگانگی و اضطراب در مهاجرین نقش بسزایی دارد. پیوندهای اجتماعی و فرهنگی مهاجرین با محیط مسکونی جدید بر روی شکل‌گیری حس تعلق آنها بسیار تأثیرگذار می‌باشد، در واقع بازگشت به ریشه‌ها و فرهنگی که مهاجرین از آن آمده‌اند و داشتن حس تعلق و دلبستگی به محیط سکونت جدید از تمایلات جدید کاربر مهاجر می‌باشد که آنطور که شایسته است در عصر حاضر به دلیل عدم توجه به مسایل فرهنگی و اجتماعی در نظر گرفته نشده است. در نظر گرفتن ویژگی‌های فرهنگی اجتماعی جامعه‌ی مبدأ و مقصد به طور همزمان و توجه به بستر فرهنگی جامعه مبدأ برای طراحی با توجه به ملاحظات اجتماعی و اقتصادی می‌تواند قدمی در جهت ارتقای حس تعلق مهاجرین به مسکن و محیط زندگی جدید باشد. کشور ایران نیز از جریانات مهاجرت بین المللی مستثنی نبوده و با وجود جریان‌های مهاجرتی از کشورهای همسایه به ایران، ایرانیان بسیاری نیز به کشورهای توسعه یافته چون آمریکا، کانادا، استرالیا و آلمان و ... مهاجرت کرده‌اند. بر اساس سالنامه مهاجرتی ایران در سال ۱۴۰۱، در سال

۲۰۲۰ رتبه مهاجر فرستی و مهاجرپذیری ایرانیان در میان کشورهای دنیا به ترتیب ۵۴ و ۲۳ بوده است. در حالی که رتبه ایران در پذیرش و ارسال مهاجر به جهان در چارک اول قرار دارد. همچنین بر اساس آمارهای این سالنامه، در سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۱ به طور متوسط سالانه حدود ۸۶ هزار ویزا یا اجازه اقامت غیر توریستی برای ایرانیان در اروپا آمریکای شمالی و استرالیا، ترکیه و سایر کشورها صادر شده است و ایرانیان در ۳ سال اخیر از دو کشور کانادا و بریتانیا، بیش از ۲ هزار ویزای استارت‌آپ، کارآفرینی، سرمایه‌گذاری یا خود اشتغالی دریافت کرده‌اند (سالنامه مهاجرتی ایران، ۱۴۰۰: ۱۱۴). با توجه به موج مهاجرتی چند سال اخیر ایرانیان به کانادا بستر این پژوهش بر مهاجرین ایرانی کشور کانادا تمرکز دارد. با توجه به مسائل و بحران‌های اجتماعی مطرح شده این پژوهش در صد پاسخگویی به سوالات زیر می‌باشد:

۱. آمیختگی فرهنگی مهاجرین ایرانی در جهت داشتن حس تعلق به مکان با فرهنگ جامعه میزبان چگونه است؟

۲. وجود کدام یک از مولفه‌های فرهنگی معماری ایران در طراحی مسکن دیاسپورا می‌تواند حس تعلق به مکان آنها را در جامعه جدید افزایش دهد؟

مبانی نظری

فرهنگ

فرهنگ مجموعه‌ای از علوم، دانش‌ها، هنرها، افکار و عقاید، اخلاقیات، مقررات و عاداتی که انسان به عنوان یک عضو از جامعه کسب می‌کند. فرهنگ، یک مجموعه پیچیده و سلسله فعالیت‌های در هم ادغام شده که اکتسابی و بصورت یک پدیده‌ی گروهی می‌باشد. در واقع می‌توان گفت فرهنگ مجموعه پیچیده‌ای که شامل معارف، معتقدات، هنرها، صنایع، فنون، اخلاق، قوانین، سنن و بالاخره تمام عادات و رفتار و ضوابطی است که فرد از جامعه خود فرا می‌گیرد و در برابر آن جامعه وظایف و تعهداتی را بر عهده دارد (عابدی و همکاران، ۱۴۰۱: ۳).

فرهنگ را از جهتی به فرهنگ مادی و فرهنگ معنوی تقسیم کرده‌اند؛ فرهنگ مادی را همه‌ی وسایل و ابزارهای مادی و آنچه به دست بشر از ماده طبیعی ساخته شده و شیوه‌ها و فرآیندهای ساخت و ساز آنها می‌دانند و فرهنگ معنوی را شامل ارزش‌ها، باورها، اندیشه‌ها، دانش و فن‌ها، دین و آداب و سنت‌ها، علوم و فلسفه، ادبیات، هنر و همه‌ی فرآیندهای ذهنی انسان مطرح می‌کنند (پوردیهمی، ۱۳۹۰: ۴). قابلیت انتقال بن‌مایه‌های فرهنگی از طریق اجتماع و آموزش در ماهیت فرهنگ اهمیت زیادی دارد، بنابراین فرهنگ شامل تمام بن‌مایه‌های مادی و معنوی زندگی اجتماعی می‌باشد که فرد درون آن زاده و رشد می‌کند و از این طریق به او هویت فرهنگی داده می‌شود که کل گرایش‌های رفتاری او را تحت تاثیر قرار داده و رشد یافتن در یک فضای فرهنگی، نظامی از ارزش‌ها و معناها و هنجارهای رفتاری را چنان در ژرفی وجود فرد یا طبیعت او می‌نشانند که کل نظام رفتاری او را پدید می‌آورد (عابدی و همکاران، ۱۴۰۱: ۳). در جدول شماره ۱ به برخی از تعاریف فرهنگ از دیدگاه اندیشمندان اشاره شده است:

جدول ۱ تعریف فرهنگ از نظر اندیشمندان، منبع: نگارنده بهره‌گیری از منابع مختلف (یاران و بهرو، ۱۳۹۶؛ ۹۴)،

(یزدانفر و همکاران ۱۳۹۲، ۲۰)، (فرشبافی و خوشنویس، ۱۳۹۴؛ ۳)، (پویا و همکاران، ۱۳۹۴؛ ۴).

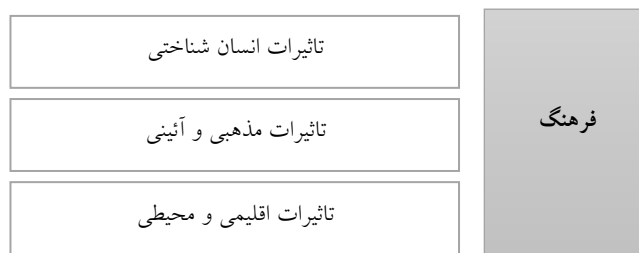
ردیف	تعریف	اندیشمندان
۱	فرهنگ مجموعه توانایی‌ها و وسایلی که زندگی ما را از زندگی اجداد حیوانی ما دور می‌کند و در خدمت دو هدف می‌باشد: محافظت از بشر در مقابل طبیعت و تنظیم روابط بین انسانی.	فروید ^۱
۲	فرهنگ مجموعه‌ای از ارزش‌ها و عقاید و در بردارنده‌ی ایده‌آل‌های گروهی از مردم که در فرآیند فرهنگ آموزی، میان اعضای آن گروه منتقل می‌شود و منظور او از فرهنگ آموزی، انتقال ارزش‌ها و عقاید از نسلی به نسل دیگر در میان اعضای یک فرهنگ مشابه است.	راپاپورت ^۲

۱. روانشناس - Sigmund Freud

۲. معمار - Amos Rapoport

۳	فرهنگ را مجموعه اندوخته‌های معنوی، فکری، روحی، عقلی، اخلاقی و اجتماعی یک قوم می‌داند.	شهید مطهری
۴	فرهنگ را به معنای مجموعه‌ای از اندوخته‌ها و دستاوردهای معنوی جامعه بشری دانسته و یافته‌ها و دستاوردهای مادی جامعه بشری را تمدن معرفی می‌کند.	علی شریعتی
۵	فرهنگ یک شیوهی انتخاب شده برای کیفیت زندگی، که با گذشت زمان و مساعدت عوامل محیط طبیعی و پدیده‌های روانی و رویدادهای نافذ در حیات یک جامعه به وجود می‌آید.	علامه جعفری
۶	هر جامعه‌ای با هر سیستمی اداره‌ای و هر نوع ایدئولوژی که بر آن حاکم باشد دارای اهداف و آرمان‌های خاص خود می‌باشد. وظیفه اصلی فرهنگ نمایش این ایده‌های ذهنی است به وسیله نمود اشکال عینی، در فرآیند این استحاله معماری نقشی اساسی به عهده دارد.	فرانک رایت ^۱
۷	فرهنگ به منزله توده‌ای از افکار و خصایل و اشیاء که در واقع یک میراث اجتماعی می‌باشد.	گراهام والاس ^۲
۸	فرهنگ عبارت است از ارزش‌هایی که اعضای گروهی معین دارند، هنجارهایی که از آن پیروی می‌کنند و کالاهای مادی ای که تولید می‌کنند. بر اساس این تعریف، فرهنگ به مجموعه شیوه‌های زندگی اعضای هر جامعه اطلاق می‌شود و چگونگی لباس پوشیدن، رسوم ازدواج و زندگی خانوادگی، الگوی رفتاری، مراسم مذهبی و سرگرمی‌های اوقات فراغت اعضای آن جامعه را در بر می‌گیرد.	آنتونی گیدنز ^۳
۹	فرهنگ مجموعه پیچیده‌ای از دانش‌ها، باورها، هنر، اخلاقیات، حقوق، آداب و رسوم و دیگر عادات و توانایی‌هایی است که انسان به عنوان عضو جامعه داراست.	ادوارد تالبور ^۴

فرهنگ نوعی خاصی از معرفت که اعضاء یک جامعه در جهت پذیرش و معنی‌دار کردن رفتارشان آن را بکار می‌بندند، در واقع محصول تلاش‌های متفاوت انسان در راه خلق و آفرینش است که از آزادی عمل واراده او سرچشمه می‌گیرد. با بررسی نتایج مطالعات و پژوهش‌هایی در حوزه فرهنگ، می‌توان به عواملی اشاره کرد که بر ایجاد و شکل‌گیری فرهنگ یک جامعه تأثیر گذارند، این عوامل عبارتند از: عامل آئینی و مذهبی، عامل اقلیمی، عامل ادراکی و شناختی انسان، شکل شماره ۱ (یاران و بهرو، ۱۳۹۶: ۹۴).

شکل ۱: عوامل تاثیرگذار بر فرهنگ، منبع: نگارنده

مولفه‌های فرهنگ

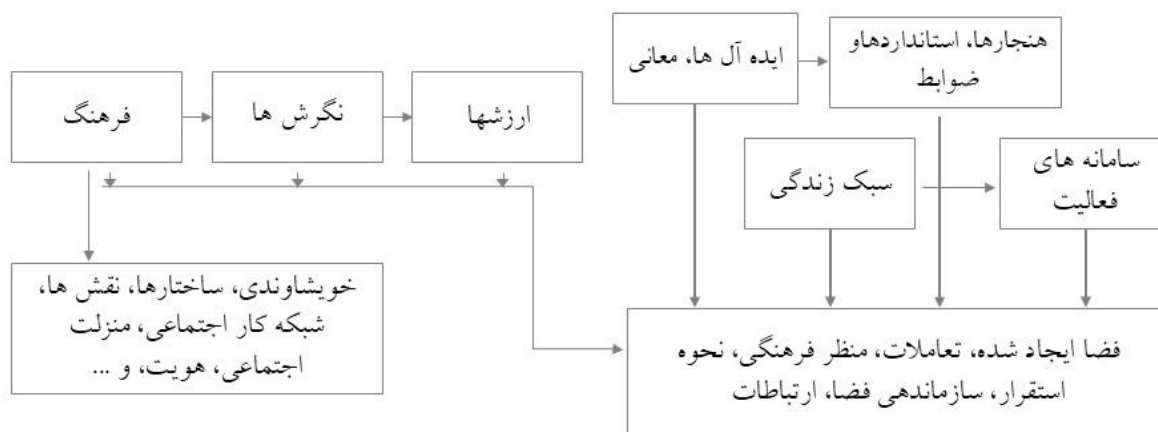
فرهنگ ناشی از ارزش‌هاست که اصولاً آرمان‌های یک جامعه را در قالب یک کالبد به نمایش می‌گذارد (راستجو و بمانیان، ۲۰۱۹: ۵۰)، شیوهی زندگی، مجموعه ارزش‌ها و معانی زیرمجموعه‌ای از کلیت فرهنگ جامعه از فرهنگ بعنوان عامل موثر بر رفتار انسان نقش بسزایی دارد. فرهنگ یک مقوله آرمانی، یک مفهوم و یک توضیح است، نمودار تجزیه فرهنگ به شرح زیر می‌باشد، شکل شماره ۲ (راپاپورت ، ۲۰۰۵).

۱. Frank Lloyd Wright - معمار

۲. Wallas, Graham - استاد علوم سیاسی

۳. Anthony Giddens - جامعه شناس

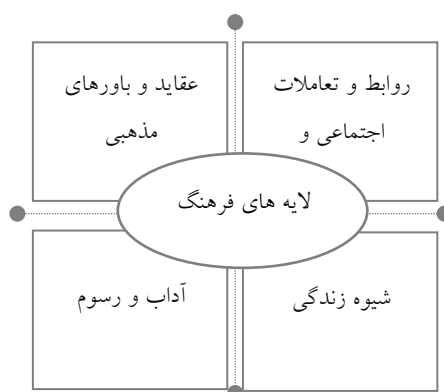
۴. Edward Burnett Tylor - انسان شناس

شکل ۲: تجزیه فرهنگ از منظر راپورت

منبع: شفیع پور یوردشاهی و و همکاران، ۱۴۰۱:۱۰۷

فرهنگ دارای لایه‌های مختلفی می‌باشد، شیوه‌های زندگی آداب و رسوم، ملاقات و روابط اجتماعی و عقاید و باورها از مهمترین رفتارهای فرهنگی است. چهار لایه فرهنگ عبارتند از: (۱) شیوه‌ی زندگی، (۲) چگونگی ملاقات و روابط اجتماعی، (۳) آداب و رسوم (۴) عقاید و باورهای بومی و مذهبی، شکل شماره ۳. لایه‌ی اول که به معماری خانه‌ها وحدت می‌بخشد، شیوه‌ی زندگی است که با شیوه‌ی معیشت در ارتباط بوده و تعیین کننده میزان و نحوه‌ی برقراری ارتباطات اجتماعی و خویشاوندی است. لایه‌ی دوم فرهنگی را چگونگی ملاقات‌ها و روابط اجتماعی تشکیل می‌دهد. لایه‌ی سوم، آداب و رسوم است که در نتیجه‌ی تکرار رفتارها و شیوه‌های زندگی پدیدار می‌شود و از لایه‌ی چهارم یعنی عقاید و باورهای بومی و مذهبی تاثیر می‌پذیرد (شفیعی پور یوردشاهی و و همکاران، ۱۴۰۱:۱۰۷).

شکل ۳: لایه‌های فرهنگ

منبع: نگارنده

ادغام فرهنگی و مهاجرت

از آنجایی که فرهنگ مدام در حال تغییر و تحول است باید توجه داشت که تاثیر انسان بر فرهنگ خویش یا به عبارتی فرآیند و روند فرهنگ سازی‌اش تاثیری کمالگرایانه و تصفیه گرا باشد، به این معنا که ساخت فرهنگ نباید به معنای دگرگونی فرهنگ موجود در جهت ترویج فرهنگی متضاد و بیگانه با جهانی‌بینی و جامعه خویش تفسیر نمود. بلکه باید مدام در پی آن بود تا چگونگی تکامل بخشیدن به فرهنگ موجود جامعه و تکامل و تصفیه آن از زرنکارها و ناخالصی‌ها را دریافت (کوهی فرد و جاویدنژاد، ۱۳۹۵:

۶). هر جامعه با توجه به محدوده مکانی خاص خودش دارای ویژگی جداگانه‌ای از محدوده متفاوت از آن می‌شود و سازمان‌های هر جامعه به جامعه دیگر راه می‌یابد که به آن پراکنش فرهنگی^۱ می‌گویند. هر جامعه سازمان‌های اصلی بشری را به تمامی در خود دارد، یعنی سازمان‌های فنی (تکنولوژیک)، اجتماعی و اندیشه‌ای (ایدئولوژیک). اما از نظر ساخت و سازمان بسیار گوناگون هستند و این گوناگونی وابسته به عوامل متعددی است، از جمله ناهمسانی زیستگاه‌های طبیعی، منابعی که هر گروه بشری در اطراف خود در دسترس دارد یا ندارد (مهتدی و فولادی، ۱۴۰۰: ۲۴).

گیدنز برای ادغام مهاجران در جامعه جدید سه راهبرد را تعریف می‌کند: همانندی^۲، کوره ذوب^۳ و کثرت‌گرایی^۴ (گیدنز، ۲۰۰۸: ۳۷۳). همانندی بعنوان اولین راهبرد به این معنی است که مهاجران تازه وارد از فرهنگ اولیه خود چشم پوشیده و رفتار خود را بر اساس ارزش‌ها و هنجارها و معیارهای جامعه مقصد شکل دهند. طرفداران این دیدگاه تمایل دارند که مهاجران زبان، فرهنگ و سبک زندگی خود را در جهت ادغام با جامعه جدید تغییر دهند.

راهبرد دوم الگوی کوره ذوب؛ در آن به جای این که فرهنگ مهاجران در جامعه جدید از بین برود، دو فرهنگ مبدأ و مقصد با هم ترکیب شده و الگوهای فرهنگی جدیدی ساخته می‌شود، در این صورت نه تنها هنجارها و ارزش‌های فرهنگی گوناگون به جامعه مقصد ورود پیدا می‌کنند، بلکه وقتی گروه‌های فرهنگی و قومی تازه وارد خود را با محیط فرهنگی بزرگتر سازگار می‌کنند، گوناگونی بیشتری حاصل می‌شود. بسیاری بر این باورند که الگوی کوره ذوب بهترین راهبرد برای انطباق گروه‌های مهاجر و تنوع قومیتی است. این دیدگاه بر این ایده تأکید دارد که فرهنگ جماعت‌های مهاجر از بین نمی‌رود، بلکه در شکل دادن به فضای فرهنگی جدید همواره حضور دارند. اشکال جدید معماری، موسیقی و ... می‌توانند جلوه‌هایی از این دیدگاه باشند.

کثرت‌گرایی فرهنگی، سومین راهبرد انطباق است. در این الگو، بهترین ایده تشکیل محیطی متکثر است که در آن برابری برای اقلیت‌های فرهنگی گوناگون رسمیت یابد. در نگرش کثرت‌گرا، اقلیت‌های فرهنگی - قومی مانند سهامداران همسان در جامعه تلقی می‌شوند، یعنی حقوق آن‌ها برابر با حقوق اکثریت می‌باشد و گوناگونی‌های فرهنگی - قومی به عنوان عناصر اصلی حیات اجتماعی جامعه محترم شمرده می‌شوند (برومند و نیکبخت، ۲۰۱۴: ۷۵-۷۶).

از طرفی به باور برخی اندیشمندان دیگر همچون بری^۵، انطباق با جامعه جدید اصولاً با فرآیند یادگیری حاصل می‌شود و فرد با این فرآیند می‌تواند در یک زمینه اجتماعی - فرهنگی جدید زندگی را آغاز کند. این فرآیند آشنایی با فرهنگ جدید و فرهنگ پذیری اولیه در جامعه مبدأ قوام یافته شکل می‌گیرد. انطباق فرهنگی فرآیندی همیشگی و تعاملی است و همه افراد حاضر در یک جامعه چند فرهنگی را پوشش می‌دهد و تاثیرات این انطباق معمولاً بلندمدت خواهند بود. بری الگویی دو بعدی از انطباق فرهنگی ارائه می‌دهد که در آن دو مسأله اساسی مطرح می‌شود: الف: حفظ فرهنگ جامعه مبدأ و ب: ایجاد روابط و هم‌کنشی با جامعه مقصد. بر اساس این دو دیدگاه بری چهار راهبرد انطباق فرهنگی را ارائه می‌دهد: یکپارچگی، همانندی، جدایی و حاشیه‌گزینی. در راهبرد یکپارچگی مهاجر به فرهنگ جامعه مبدأ تعهد دارد و با فرهنگ جامعه مقصد نیز تعامل داشته و به آن هم متعهد است. در اینجا ما با نوعی دو فرهنگی واقعی سروکار داریم و تعهد به هر دو فرهنگ می‌تواند به نوعی همبستگی اجتماعی منجر گردد. در راهبرد همانندی مهاجر وابستگی‌های فرهنگی جامعه مبدأ خود را رها می‌کند و دل به فرهنگ جامعه مقصد می‌سپارد و به نوعی در جامعه جدید ذوب می‌شود. در راهبرد جدایی مهاجر حفظ فرهنگ جامعه مبدأ را در اولویت قرار داده و در عین حال از تعامل با دیگر فرهنگ‌ها و به ویژه فرهنگ غالب جامعه مقصد احتراز می‌کند. در راهبرد حاشیه‌گزینی مهاجر هم فرهنگ جامعه مبدأ خود و هم فرهنگ جامعه مقصد خود را با هم به حاشیه می‌راند و آن‌ها را قبول ندارد. به باور بری، عدم تعهد به هر دو فرهنگ، بیگانگی مضاعف را در پی خواهد داشت (بری، ۲۰۰۸: ۵۱).

1 . Culture diffusion

2 . Simulation

3 . Melting Pot

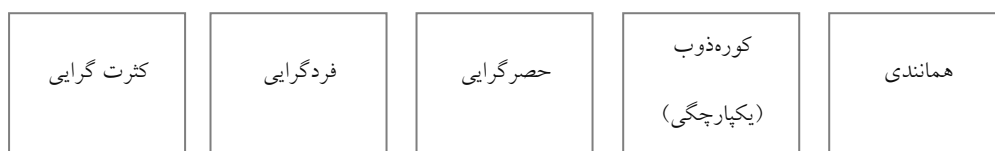
4 . Cultural Pluralism

5 . John W. Berry

در الگو انطباق فرهنگی هم کنشانه^۱ چارچوبی فراگیر و سودمند مورد تأکید قرار می‌گیرد که در آن تمرکز هم بر نقش انتظارات انطباق فرهنگی جامعه مقصد و هم بر سوگیری‌های فرهنگی مهاجران است. در این دیدگاه اعضای جامعه مقصد پنج رویکرد انطباق فرهنگی را نسبت به مهاجران در پیش بگیرند: یکپارچگی، جدایی، همانندی، حصرگرایی و فردگرایی.

در رویکرد یکپارچگی، اعضای جامعه مقصد می‌پذیرند که فرد مهاجر به طور هم زمان، هنجارهای فرهنگی جامعه مبدأ خود را حفظ و هم ابعادی از فرهنگ جامعه مقصد را اتخاذ کنند. در واقع، می‌توان امیدوار بود که با این راهبرد، جامعه با یک تحول تدریجی به سوی چندفرهنگی‌گرایی حرکت خواهد کرد. جامعه مقصد اصولاً با راهبرد جدایی بیشتر هم سو است زیرا به نظر آن‌ها جدایی فرهنگ مهاجران از فرهنگ اولیه بیشترین سود را برای جامعه مقصد به همراه خواهد داشت. در راهبرد همانندی، به کنار نهادن فرهنگ موروثی مهاجران به نفع فرهنگ جامعه مقصد تأکید دارند. راهبرد حصرگرایی بر این باور است که اصولاً مهاجران برای جامعه مقصد خطرناک بوده و نباید اجازه ورود به مهاجرین را داد. آخرین راهبرد، یعنی فردگرایی که در آن تأکید می‌شود انحصار طریق برای اداره موضوعات هویتی وجود ندارد و از دیدگاه آن‌ها افراد باید قدرت این را داشته باشند تا هر راهبردی را که به نفع خودشان هست، انتخاب کنند (اودنهورن^۲، ۲۰۰۶: ۴۲).

شیوه‌های نظری انطباق فرهنگی مهاجران با جامعه جدید همواره نگاهی دو وجهی به پدیده را اتخاذ می‌کند تا بتواند انطباق‌پذیری را به نحو مطلوبی پوشش دهد. در این مقاله، در جهت انجام پژوهش درباره مهاجران ایرانی در کانادا، از مفاهیم ترکیبی این دیدگاه‌ها همچون همانندی، کوره ذوب، یکپارچگی، حصرگرایی و فردگرایی بهره گرفته شده تا بتوان نگاهی به چگونگی پدیده ادغام فرهنگی مهاجران ایرانی در کانادا در جهت حس تعلق به مکان آنها در جامعه جدید داشته باشیم.

شکل ۴: نحوه آمیختگی فرهنگی مهاجران در جامعه جدید

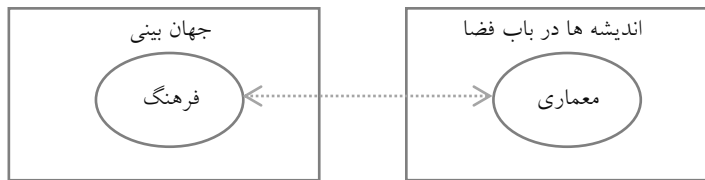
منبع: نگارنده

فرهنگ و معماری

محیط‌های ساخته شده در هر منطقه ویژگی‌های منحصر به فردی دارند که بازتابی از فرهنگ خاص آن منطقه می‌باشند، در واقع معماری نتیجه و حاصل فرهنگ جامعه است (شفیع پور یوردشاهی و همکاران، ۱۴۰۱: ۱۰۷). معماری هر جامعه به عنوان یکی پدیده اجتماعی در تعاملی نزدیک با فرهنگ آن جامعه است. از آنجا که فرهنگ در شکل‌گیری معماری یک جامعه نقش عمده‌ای ایفا می‌کند، معماری نیز همواره در مقام فرهنگ سازی حضور داشته و این ارتباط را کامل می‌کند و آینه‌ای است از اندیشه‌های انسان در رابطه با فضا، زیبایی‌شناسی و فرهنگ. به همین جهت سبک معماری هر دوره انعکاسی از فرهنگ و هنر آن محسوب می‌شود (علی محمدی و عبداللهی، ۱۳۹۶: ۳۶). گرایش اساسی کمال طلبی پایه‌ریز بنیاد فرهنگ‌هاست. کمال طلبی زیر بنای جهان بینی فرهنگ را ساخته و مبانی فکری و نظری آن را تنظیم می‌کند و این مبانی به نوبه خود اقدام به ارایه کالبدها و قالب‌هایی در عرصه جوامع می‌نماید که نمودی از آن زیر ساخت‌ها به شمار می‌آیند. معماری به عنوان یکی از عمده ترین زیرساخت‌ها در جهت برآوردن نیاز انسان به سر پناه و محیط مصنوع دارای رابطه‌ای تنگاتنگ با فرهنگ می‌باشد، شکل شماره ۴.

^۱ . Interactive Acculturation Model

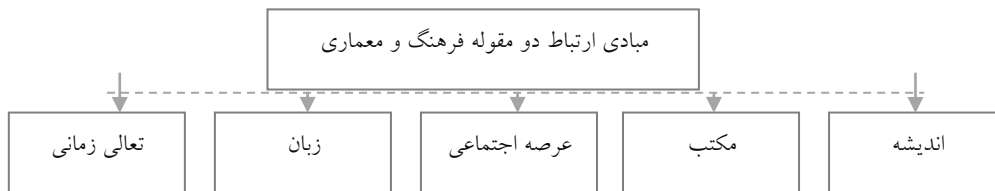
^۲ . Oudenhoven et al

شکل ۴: رابطه فرهنگ و معماری

منبع: نگارنده برگرفته از علی محمدی و عبداللهی، ۱۳۹۶: ۳۷

ادراک انسان از محیطی که پیرامون خویش ساخته تابع فرهنگ اوست، در واقع این موضوع را نیز جزیی از فرهنگ و بعد مادی آن جامعه می‌شمارند، چون ریشه در ارزش‌ها، باورها و ... دارند و در همین نقطه حلقه ارتباط فرهنگ و معماری نمایان می‌شود (بهشتی، ۱۳۸۷: ۳۶۴). ارتباط مقوله فرهنگ و معماری منتج از عوامل زیادی می‌باشد؛ تفکرات انسان برای طراحی فضاها در معماری مرتبط با فرهنگ می‌باشد، تغییرات فرهنگ باعث دگرگونی در مبانی و مفاهیم موثر در پیدایش معماری می‌شود، فضا به عنوان یک نیاز بشری که بالطبع دوران متفاوت با دیدگاه‌های رو به رشد در جهت پیشبرد امور تامین می‌گردند، زبان عصر زبان زنده‌ای است که از زندگی، مسائل روز جامعه و فن آوری و علم روز تغذیه می‌کند. اگر حضور معماری در زندگی و مسائل یک عصر کمرنگ شود، این فقر حضور به زبان و فرهنگ هم منتقل می‌شود، زیرا مردم هر عصر به زبان خاصی که در آن دوره صحبت می‌کنند معماری آن عصر را می‌فهمند. مبادی ارتباط دو سویه مقوله فرهنگ و معماری نشات گرفته از موارد فوق الذکر را می‌توان در نمودار شماره ۵ خلاصه نمود (علی محمدی و عبداللهی، ۱۳۹۶: ۳۶):

شکل ۵: مبادی ارتباط دو سویه مقوله فرهنگ و معماری

در پی مشخص نمودن وجود ارتباط بین دو مقوله معماری عوامل موثر در شکل‌گیری صورت فضاهای معماری به چهار دسته عوامل مادی، محیطی، کارکردی و فرهنگی تقسیم بندی می‌شوند. در نمودار شماره ۶ به موارد تشکیل دهنده چهار عامل فوق اشاره گردیده است:

شکل ۶: عوامل موثر در شکل‌گیری صورت فضاهای معماری

منبع: مهتدی و فولادی، ۱۴۰۰: ۲۵

عوامل فرهنگی موثر در شکل‌گیری فضاهای معماری عبارتند از: فرهنگ و الگوهای پایدار- زیبایی، مد و سلیقه- ابداع و خلاقیت. شکل معماری به دو دلیل می‌تواند بسیار مهم تلقی شود، اول آنکه هر تصور و تخیلی درباره معماری نمی‌تواند بی‌استناد به شکل تحقق پذیرد، دوم اینکه شکل ظاهری یا قابل رویت هر چیز، مهمترین و بی‌واسطه‌ترین برداشتی است که از فضای ساخته شده می‌توان داشت. شکل می‌تواند کلید راه یابی به فرهنگی باشد که از طریق فضای ساخته شده متظاهر می‌شود. در مورد اول، فضای معماری، بدون شناخت فرهنگ سازنده آن فهم نمی‌شود و هر آنچه از این فرهنگ بر می‌خیزد، پس از گذر داده شدن از تدبیرها و شگردها و فن‌ها و ابداع‌ها، پدیده‌ای است که سخنی جز از راه شکل خود، نمی‌گوید. در مورد دوم، آنگاه که می‌خواهیم، معماری تازه‌ای بیافرینیم، اگر لازم باشد که ترسیم و توصیفش کنیم، جز آنکه از شکل آن بگوییم راهی نداریم. آنچه در تصور و در خیال خود می‌پرورانیم و به بیانش از راه توسل به شکل آن می‌پردازیم، فرهنگ معماری ماست. معماری به مثابه دیدگاه با خواستگاهی که در طول زمان دگرگونی و تحول یا فرود می‌پذیرد، ریشه در فرهنگ دارد که آن نیز هرگز شکلی ثابت را نمی‌پذیرد (مهندی و فولادی، ۱۴۰۰: ۲۷).

مولفه‌های فرهنگ تاثیرگذار در معماری ایرانی

ویژگی‌های فرهنگی ایرانیان در ارتباط با جهان‌بینی و نظام اعتقادی و تبلور مادی آنها در شکل‌گیری فضاهای معماری بسیار تاثیرگذارند. از میان این ویژگی‌ها که تاثیر تعیین کننده‌ای در نحوه پذیرش نظام اعتقادی و شکل‌گیری ارزش‌ها، باورها و آرمان‌های آنان داشته و در تمامی مصنوعات حاصل اندیشه و تفکر آنان به ویژه هنرهای اصیل ایرانی، نمودی بارز دارد، معناگرایی ایرانیان است. از طرفی مفهوم توحید و اعتقاد به وجود مرکز یگان‌های که عالم وجود قایم به ذات اوست و هر موجودی به واسطه اتصال به این مرکز یگانه زندگی می‌گیرد، از دیگر نموده‌های باورهای فرهنگی ایرانیان در هماهنگی با بستر طبیعی کاربرد نور است. جایگاه والای نظام خانوادگی در زندگی اجتماعی مردم ایران، شکل‌گیری حیاط در مرکز خانه‌ها در هماهنگی با عوامل متعدد طبیعی و فرهنگی و اتکا خانه به فضاهای داخلی و حیاط جهت تامین نور و دید و تهویه، تقسیم فضایی خانه به محل حضور، هم ارتفاع بودن خانه‌ها و جان‌پناه‌های بلند بام که امکان اشراف خانه‌ها به یکدیگر را از بین می‌برد، قرار دادن فضایی به نام هشتی در ابتدای ورود به خانه، وجود کوبه‌هایی با صداهای متفاوت بر روی در نشان‌دهنده جنسیت مراجعه کننده به خانه و ... از تجلیات یک اصل اعتقادی و فرهنگی در شهر و معماری در مقیاس‌های مختلف است. اهمیت عناصر چهارگانه در نزد ایرانیان از قدیم الایام، تلقی آب به عنوان نماد پاکی و روشنی، استنباط معانی نمادین و والا از نور همچون نماد عقل الهی، مظهر هدایت و وجود سوره و آیه ای به این نام در قرآن، همگی نشان از جایگاه ارزشمند عناصر طبیعی در دیدگاه انسان ایرانی دارد. چنین نمونه‌هایی شواهدی هستند بر نحوه تاثیر الگوهای ذهنی و ویژگی‌های فرهنگی در شهر و معماری به عنوان محیط‌های مصنوع که در جهت سامان دادن به جریان زندگی خصوصی و عمومی جامعه انسانی در مراتب مادی و معنوی، توسط انسان‌های متعلق به یک اجتماع فرهنگی، پدید می‌آیند (مهندی و فولادی، ۱۴۰۰: ۲۸). از دیگر باورهای فرهنگی مردم ایران ارزش نهادن به زندگی شخصی و حرمت آن و نیز عزت نفس ایرانیان بوده که این امر به گونه‌ای معماری ایران را درونگرا ساخته است (پیرنیا ۱۳۸۹: ۳۵). مصون بودن فضاهای داخلی مسکن از دید بیگانگان، موردی است که آسایش خانواده سخت بدان وابسته است. در رابطه با درونگرایی بعنوان یک مولفه فرهنگی در معماری ایرانی می‌توان گفت مرعی‌داشتن حقوق سایر آحاد جامعه از جمله همسایگان، تأثیری به سزا در شکل‌گیری مسکن مطلوب و ارتباطات مساکن مطلوب با یکدیگر خواهد داشت. پس از مطالعه تحقیقات موجود در این راستا می‌توان شاخص‌های فرهنگی معماری ایران را اینگونه عنوان کرد: ارتباط چهارگانه با خود، دیگران، طبیعت و خداوند، سلسه مراتب، مرکزیت، انعکاس، هندسه، شفافیت و تداوم، امنیت، محرمانگی، درونگرایی.

جدول ۲: مولفه‌های فرهنگی معماری ایران، منبع: نگارنده برگرفته از منابع مختلف

مفاهیم	مولفه‌های فرهنگی معماری ایرانی
کیفیت و اصالت، اشاره فراوان در قرآن به گیاه، نور و طبیعت و ... همجواری و همدلی انسان با طبیعت، ایجاد خلوت، ایجاد تعامل و ارتباط اجتماعی، حضور طبیعت، عدم وجود حس آشفتگی	ارتباط چهارگانه با خدا، طبیعت، خود و دیگران

محرمیت	احترام به زندگی خصوصی، رعایت کردن حریم روابط زن و مرد
امنیت	عرف هنجارهای اخلاقی موجود در شهرهای ایران
سلسله مراتب	عوامل فرهنگی مربوط به حریم و محرمیت، شکل‌دهی به قلمروهایی فضایی با کارکردهای متفاوت و حریم بندی های فضایی.
مرکزیت	وجود کثرت‌ها تحت یک نقطه وحدت مرکزی در دین اسلام، وجود فضای مرکزی تنظیم کننده کلیه فعالیت‌ها و شکل‌گیری فضای اصلی در قسمت مرکزی
شفافیت و تداوم	شکل گرفتن مسیر حرکت انسان و یا نگاه او در تداومی پیوسته، ایجاد شفافیت در لایه دیوارها و ستون‌ها به واسطه گشایش‌های فضائی در خطوط افقی و عمودی
هندسه	هندسه بعنوان تجلی گاه افکار الهی و عقلانی و ادراک جهان هستی
درونگرایی	توجه به مسائل درونی بر اساس فرهنگ، نوع زندگی آداب و رسوم و جهان بینی، ارزش واقعی جوهر و هسته باطنی در فرهنگ معماری ایران

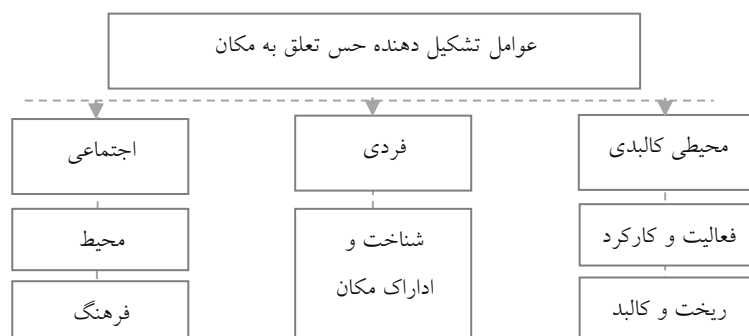
حس تعلق به مکان

از عوامل مهم در ارزیابی ارتباطات انسان و محیط حس تعلق است که بیانگر گونه‌ای از ارتباط عمیق فرد با محیط بوده و در آن، فرد نوعی هم ذات‌پنداری بین خود و مکان را احساس می‌کند (معصومی و طالقانی، ۱۳۹۴: ۸). این حس که عامل مهمی در شکل‌گیری پایه‌های ارتباطی کاربران و محیط می‌باشد، در نهایت منجر به ایجاد محیط‌های با کیفیت نیز خواهد شد (فرورزنده و مطلبی، ۱۳۹۰: ۲۸). حس تعلق به مکان به معنای ادراک ذهنی مردم از محیط و احساسات کم و بیش آگاهانه‌ی آن‌ها از محیط خود است که شخص را در ارتباطی درونی با محیط قرار می‌دهد، به طوری که فهم و احساس فرد با زمینه‌ی معنایی محیط پیوند می‌خورد و یکپارچه می‌شود و از مفاهیم فرهنگی مورد نظر مردم، روابط اجتماعی و فرهنگی جامعه در مکانی مشخص حمایت می‌کند و باعث یادآوری تجارب گذشته و دستیابی به هویت برای افراد می‌شود (فلاح، ۱۳۸۵: ۷۵). تعلق به مکان بعنوان یک عامل مهم تعیین‌کننده بهزیستی روانی و فیزیکی افراد شناخته شده که هر چه احساس تعلق بیشتر باشد عملکرد اجتماعی و روانشناختی فرد مهاجر بهتر خواهد بود، در واقع می‌توان گفت احساس تعلق بر سلامت روان تأثیر می‌گذارد و سطوح پایین احساس تعلق با میزان بالاتر افسردگی ارتباط داشته و همچنین ادراک از سلامت جسمی و روانی با احساس تعلق به جامعه به شدت ارتباط تنگاتنگی دارد (کیتچن و همکاران^۱، ۲۰۱۵: ۵).

دل بستگی به مکان به عنوان یک مفهوم، رابطه و نقطه اتصال بین مردم و مکان‌هاست. تأثیر حسی، عاطفی و درونی مکان بر انسان مرکز تفکر دل بستگی به مکان می‌باشد، چراکه انسان‌ها می‌توانند به یک شی، خانه، ساختمان، محله و یا یک قرارگاه طبیعی، جذب شوند (دانشپور و همکاران، ۱۳۸۸: ۳۹). در واقع دل بستگی به مکان، ارتباط نمادین با مکان است که با دادن معانی عاطفی و حسی مشترک فرهنگی، توسط افراد به مکان خاص یا یک سرزمین شکل می‌گیرد و مبنای نحوه ادراک گروه یا فرد از مکان و نحوه ارتباط وی با آن می‌باشد و یکی از معانی مهم در ارتقاء کیفیت محیط‌های انسانی، حس تعلق به مکان می‌باشد. حس تعلق به معنای پیوند محکم و عاملی تأثیرگذار میان فرهنگ مردم و مکان با اجزا تشکیل دهنده آن است که این پیوند به صورت مثبت بوده و سبب گسترش عمق ارتباط و تعامل فرد با محیط می‌گردد و با گذر زمان عمق و گسترش بیشتری می‌یابد. شولتز با رویکرد پدیدارشناسی، معماری را هنر مکان توصیف می‌نماید (مدیری، ۱۳۸۷: ۷۲). حس تعلق به مکان به معنای ادراک ذهنی مردم از محیط و احساسات کم و بیش آگاهانه آنها از فرهنگ محیط خود است که شخص را در ارتباط درونی با محیط قرار می‌دهد، به طوری که فهم و احساس فرد با زمینه معنایی محیط پیوند می‌خورد و یکپارچه می‌شود. این حس عاملی است که موجب تبدیل فضا به مکانی با خصوصیات حسی و رفتاری ویژه برای افراد خاص می‌شود (توکلی، ۱۳۸۸) اما در راستای موضوع پژوهش حاضر حس تعلق به مکان در معماری، برآیند سه عامل فردی و محیطی و اجتماعی می‌باشد که در یک فرآیند سه قطبی معنای محیطی حس تعلق را ایجاد می‌نماید. تبیین تعریفی کامل از حس مکان دشوار است، چراکه پدیده‌ی حس مکان پدیده‌ای ذهنی است.

^۱. Kitchen et al

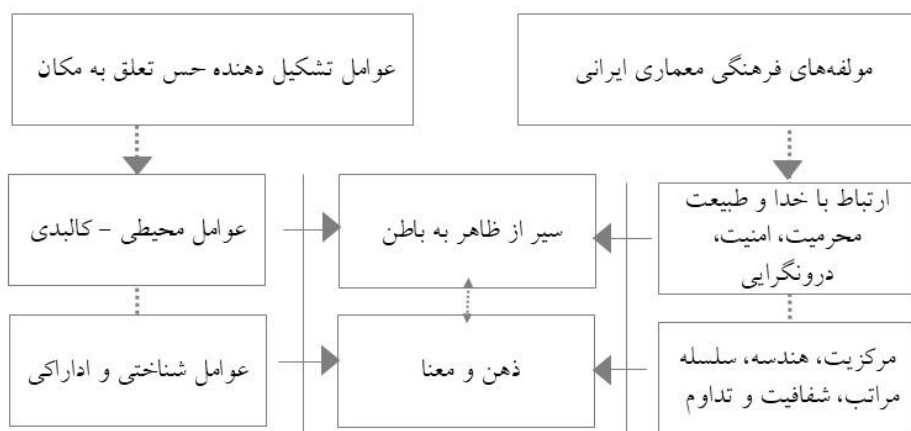
چنانچه شولتز معتقد است که مکان فضایی که پس از احساس شدن درک می‌شود و سپس باخاطرات عجین می‌گردد. بنابراین در حالات روحی و خاطرات است که احساس نسبت به مکان و در اصطلاح رایج حس مکان شکل می‌گیرد (پورمند و دیگران، ۱۳۸۹: ۸۲). عوامل محیطی و کالبدی به دسته بندی محیط به دو عامل مهم فعالیت و کالبد می‌پردازند. فعالیت های حاکم در یک محیط را بر اساس عوامل اجتماعی، کنش‌ها و تعاملات عمومی انسان‌ها تعریف می‌کنند و کالبد را به همراه متغیرهای فرم و ساماندهی اجزاء به عنوان مهمترین عوامل در شکل‌گیری حس تعلق محیط ارزیابی می‌نمایند. عناصر کالبدی از طریق ایجاد تمایز محیطی، ارتباط درون و بیرون در فضاها به ایجاد حس تعلق می‌پردازند. شکل، اندازه، رنگ، بافت و مقیاس به عنوان ویژگی‌های فرم هر یک نقش موثر در شکل‌گیری حس تعلق داشته و نوع سازماندهی و چیدمان اجزاء کالبدی نیز عامل موثر دیگر می‌باشد، شکل شماره ۷. از سوی دیگر عناصر کالبدی از طریق هم‌سازی و قابلیت تامین نیازهای انسان در مکان در ایجاد حس تعلق موثر می‌باشند.

شکل ۷: مولفه‌های تشکیل دهنده حس تعلق به مکان

فرهنگ و حس تعلق به مکان

عوامل تاثیرگذار بر حس تعلق به مکان؛ عوامل محیطی- کالبدی در برگیرنده مشخصه‌هایی می‌باشند که همان مولفه‌های فرهنگی معماری هستند؛ به عنوان مثال وجود ابنیه تاریخی، نوع مصالح به کار رفته، کوچه‌ها و گذرهای قدیمی، وجود جداره‌های پیوسته، داشتن مقیاس انسانی و رعایت مسائل اقلیمی در طراحی مواردی هستند که باعث ایجاد تمایز محیطی و تاثیر گذاری بر حس تعلق به یک مکان می‌گردند. کلیه مولفه‌های فرهنگی معماری را به دلیل تاثیر گذاری در ریخت و کالبد محیط می‌توان در اشتراک این دو حوزه قلمداد کرد، شکل شماره ۸.

شکل ۸: مولفه‌های فرهنگی معماری ایران تاثیرگذار بر حس تعلق

تحقیق موردنظر از نوع هدف و ماهیت، از جمله پژوهش‌های ارزیابی کاربردی و بر اساس روش در دسته تحقیقات پیمایشی قرار می‌گیرد. در این پژوهش تحلیل و ارزیابی چگونگی آمیختگی فرهنگی و ارتباط آن با حس تعلق به مکان مهاجرین ایرانی در محدوده‌ی مطالعاتی کشور کانادا با استفاده از بررسی مستندات و تهیه‌ی پرسشنامه انجام گرفته است. به دلیل نبود پرسشنامه‌ی استاندارد در موضوع تحقیق، از پرسشنامه‌ی محقق ساخت بهره گرفته شد. اساس ارزیابی در این پژوهش روشن سازی و تدقیق ریزمعیارها بر اساس معیارهای استخراج شده و چارچوب نظری پژوهش می‌باشد. تا سال ۲۰۲۱ بیش از ۴۰۰،۰۰۰ نفر ایرانی ساکن کانادا بودند، بر طبق آمار منتشر شده تنها در سال ۲۰۲۱ تعداد ایرانی‌هایی که به کانادا وارد شده‌اند ۱۱،۰۰۰ نفر بوده است. ایرانیان مقیم سه شهر بزرگ کانادا؛ تورنتو بیش از ۹۷ هزار نفر، ونکوور بیش از ۴۵ هزار نفر و مونترال بیش از ۲۳ هزار نفر می‌باشند. در یک نگاه آماری و کلی می‌توان گفت که بعد از تورنتو، ونکوور و مونترال پذیرای بیشترین تعداد ایرانی‌های مهاجرند و مابقی مهاجران ایرانی تبار در سایر شهرهای بزرگ کانادا پراکنده‌اند. لذا بستر مطالعاتی این پژوهش در این سه شهر؛ تورنتو، ونکوور و مونترال با تعداد بیشتر مهاجرین ایرانی در نظر گرفته شده است. که با توجه به محدودیت‌های موجود در هر شهر ۵۰ نفر مهاجر ایرانی در نظر گرفته شده است که در مجموع ۱۵۰ پرسشنامه در راستای جمع‌آوری اطلاعات در بین دیاسپورای ایرانی توزیع شده است. لذا، به دلیل اینکه برای چنین جوامع آماری معمولاً تعداد دقیق کاربر در فضای شهری را نمی‌توان برآورد کرد و اصطلاحاً جوامع پنهان است، با نمونه‌گیری غیراحتمالی گلوله برفی با استفاده از نقطه‌ی اشباع سربه سر پر کردن پرسش‌نامه‌ها انجام گردید. در پژوهش، از آمار توصیفی جهت توصیف متغیرها و از آمار استنباطی جهت تبیین و آزمون فرضیه پژوهش استفاده گردید. در این رابطه، حس تعلق به صورت متغیر وابسته و عوامل فرهنگی معماری بصورت متغیرهای مستقل مورد تحلیل قرار گرفتند. داده‌های پژوهش در نرم افزار SPSS ۲۵ تحلیل گردیدند. مقدار ضرایب آلفای کرونباخ ۰/۷۸ نشان دهنده پایایی مطلوب پرسشنامه و روایی این پرسشنامه نیز علاوه بر استاندارد بودن، توسط اساتید متخصص معماری مورد تایید قرار گرفته است که گواه بر مستند بودن نتایج پژوهش دارد.

شکل ۴: بستر پژوهش

یافته‌های پژوهش

نخستین گزارش پس از گردآوری داده‌ها، بررسی توزیع فراوانی پاسخ به سوالات پرسش نامه می‌باشد. ساده‌ترین راه دستیابی به توزیع فراوانی ترسیم جدول برگرفته از پاسخ‌ها می‌باشد. در این بخش به ارائه نتایج جمعیت شناختی و توصیفی کسب شده از مهاجرین ساکن در سه شهری ونکوور، تورنتو و مونترال کشور کانادا پرداخته شده است.

جدول ۳: اطلاعات جمعیت شناختی مهاجرین ساکن در سه شهر ونکوور، تورنتو و مونترال

منطقه	نتایج آمارهای توصیفی مهاجرین
ونکوور	58 درصد (29 نفر) زن و 42 درصد (21 نفر) مرد.
تورنتو	48 درصد (24 نفر) زن و 52 درصد (26 نفر) مرد.

۷۰ درصد (۳۵ نفر) زن و ۳۰ درصد (۱۵ نفر) مرد.	مونت랄	شاخص توصیفی وضعیت جنسیت
۳۸ درصد (۱۹ نفر) متأهل و ۶۲ درصد (۳۱ نفر) مجرد.	ونکور	شاخص توصیفی
۷۰ درصد (۳۵ نفر) متأهل و ۳۰ درصد (۱۵ نفر) مجرد.	تورنتو	وضعیت تاهل
۵۰ درصد (۲۵ نفر) متأهل و ۵۰ درصد (۲۵ نفر) مجرد.	مونت랄	شاخص توصیفی
۲۸ درصد (۱۴ نفر) گروه سنی بین ۳۵ تا ۴۴ سال، ۱۶ درصد (۸ نفر) گروه سنی بین ۴۵ تا ۵۴، ۶ درصد (۳ نفر) گروه سنی ۵۵ سال به بالا، ۳۰ درصد (۱۵ نفر) گروه سنی بین ۲۵ تا ۳۴ و ۲۰ درصد (۱۰ نفر) گروه سنی بین ۱۵ تا ۲۴ سال.	ونکور	وضعیت سن
۱۶ درصد (۸ نفر) گروه سنی بین ۴۵ تا ۵۴ سال، ۴ درصد (۲ نفر) گروه سنی ۵۵ سال به بالا، ۴۰ درصد (۲۰ نفر) گروه سنی بین ۳۵ تا ۴۴ سال، ۱۴ درصد (۷ نفر) گروه سنی ۱۵ تا ۲۴ سال و ۲۶ درصد (۱۳ نفر) گروه سنی بین ۲۵ تا ۳۴ سال.	تورنتو	وضعیت سن
۳۰ درصد (۱۵ نفر) گروه سنی ۳۵ تا ۴۴ سال، ۲۰ درصد (۱۰ نفر) گروه سنی بین ۲۵ تا ۳۴ سال، ۱۴ درصد (۷ نفر) گروه سنی بین ۴۵ تا ۵۴ سال، ۱۲ درصد (۶ نفر) گروه سنی ۵۵ سال به بالا و ۲۴ درصد (۱۲ نفر) گروه سنی ۱۵ تا ۲۴ سال.	مونت랄	وضعیت سن
۴۴ درصد (۲۲ نفر) متخصصین، ۲۰ درصد (۱۰ نفر) صنعت‌گران و کارکنان مشاغل مربوط، ۱۶ درصد (۸ نفر) کارکنان خدماتی و فروشندگان، ۱۶ درصد (۸ نفر) کارمندان امور اداری و دفتری و ۴ درصد (۲ نفر) تکنسین و دستیاران.	ونکور	شاخص توصیفی وضعیت شغل
۲۰ درصد (۱۰ نفر) کارمندان امور اداری و دفتری، ۱۴ درصد (۷ نفر) کارکنان خدماتی و فروشندگان، ۱۰ درصد (۵ نفر) صنعت‌گران و کارکنان مشاغل مربوط، ۱۰ درصد (۵ نفر) تکنسین و دستیاران و ۴۶ درصد (۲۳ نفر) متخصصین.	تورنتو	وضعیت شغل
۳۶ درصد (۱۸ نفر) متخصصین، ۱۰ درصد (۵ نفر) صنعت‌گران و کارکنان مشاغل مربوط، ۱۲ درصد (۶ نفر) کارکنان خدماتی و فروشندگان، ۲۲ درصد (۱۱ نفر) کارمندان امور اداری و دفتری و ۲۰ درصد (۱۰ نفر) تکنسین و دستیاران.	مونت랄	وضعیت شغل
۷۰ درصد (۳۵ نفر) دارای سطح تحصیلات کارشناسی ارشد به بالا، ۲۰ درصد (۱۰ نفر) دارای سطح تحصیلات کارشناسی، ۱۰ درصد (۵ نفر) دارای سطح تحصیلات دیپلم و فوق دیپلم.	ونکور	شاخص توصیفی وضعیت تحصیلی
۶۲ درصد (۳۱ نفر) دارای سطح تحصیلات کارشناسی ارشد به بالا، ۳۰ درصد (۱۵ نفر) دارای سطح تحصیلات کارشناسی، ۸ درصد (۴ نفر) دارای سطح تحصیلات دیپلم و فوق دیپلم.	تورنتو	وضعیت تحصیلی
۷۲ درصد (۳۶ نفر) دارای سطح تحصیلات کارشناسی ارشد به بالا، ۱۶ درصد (۸ نفر) دارای سطح تحصیلات کارشناسی، ۱۲ درصد (۶ نفر) دارای سطح تحصیلات دیپلم و فوق دیپلم.	مونت랄	وضعیت تحصیلی
۸۰ درصد (۴۰ نفر) به مدت ۱ تا ۵ سال، ۱۶ درصد (۸ نفر) به مدت ۶ تا ۱۰ سال، ۴ درصد (۲ نفر) به مدت بیشتر از ۱۰ سال.	ونکور	شاخص توصیفی مدت اقامت
۵۰ درصد (۲۵ نفر) به مدت ۱ تا ۵ سال، ۳۰ درصد (۱۵ نفر) به مدت ۶ تا ۱۰ سال، ۲۰ درصد (۱۰ نفر) به مدت بیشتر از ۱۰ سال.	تورنتو	مدت اقامت
۶۰ درصد (۳۰ نفر) به مدت ۱ تا ۵ سال، ۱۰ درصد (۵ نفر) به مدت ۶ تا ۱۰ سال، ۳۰ درصد (۱۵ نفر) به مدت بیشتر از ۱۰ سال.	مونت랄	مدت اقامت

همانطور که اطلاعات جمعیت‌شناسی پژوهش نشان می‌دهد بیش از ۵۰ درصد مهاجرین ایرانی دارای سطح تحصیلات کارشناسی ارشد و بالاتر و در این سه شهر اکثریت دارای شغل تخصصی در زمینه تخصص خود می‌باشند. و همانطور که نتایج نشان داد در ۵ سال اخیر با توجه به مدت زمان اقامت آنها ایرانیان زیادی به این کشور مهاجرت کرده‌اند.

یافته‌های استنباطی

بررسی سؤالات پژوهش

سوال شماره ۱: آمیختگی فرهنگی مهاجرین ایرانی در جهت داشتن حس تعلق به مکان با فرهنگ جامعه میزبان چگونه است؟

در جهت بررسی سوال شماره ۱ پژوهش مبنی بر چگونگی تعامل فرهنگی دیاسپورا با فرهنگ جامعه میزبان به مقایسه میانگین روش‌های تعامل فرهنگی یعنی همانندی، یکپارچگی (کوره ذوب)، جدایی، حصرگرایی، فردگرایی و کثرت‌گرایی در جهت پذیرش و یا رد فرهنگ جامعه جدید پرداخته شده است.

جدول ۴: میانگین مولفه‌های آمیختگی فرهنگی مهاجرین با فرهنگ جامعه مقصد

مولفه های تعامل فرهنگی	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
همانندی (جدایی)	۳/۷۵	۰/۶۲	-۰/۳۶	-۰/۵۶
یکپارچگی - کوره ذوب	۴/۲۲	۰/۳۷	-۰/۳۷	-۰/۷۹
حصرگرایی	۱/۹۵	۰/۵۷	۰/۱۱	۰/۷۱
فردگرایی	۲/۸۹	۰/۳۲	۰/۲۲	-۰/۱۴
کثرت‌گرایی	۳/۱۲	۰/۴۶	-۰/۶۷	-۰/۵۶

نتایج جدول شماره ۴ نشان داد که با توجه به مقادیر انحراف معیار، تمامی این مولفه‌ها از پراکندگی کمی حول میانگین خود برخوردار بوده‌اند، زیرا مقادیر آنها کمتر از ۱ شده است. همچنین تمامی مقادیر چولگی و کشیدگی این مولفه‌ها در بازه‌ی عددی ۲ تا ۲- قرار دارد؛ بنابراین توزیع این مولفه‌ها نزدیک به توزیع نرمال می‌باشند. همچنین نتایج نشان داد میانگین روش تعامل یکپارچگی ۴/۲۲ از سایر مولفه‌ها بیشتر بوده که این خود حاکی از آن است که مهاجرین ایرانی در کشور کانادا تمایل دارند که با مهاجرت فرهنگ ایرانی آنها بطور صددرصد در جامعه جدید از بین نرود و در صورت امکان دو فرهنگ مبدأ و مقصد با هم ترکیب شده و در این صورت بتوانند الگوهای فرهنگی جدیدی را بسازند. بعد از مولفه یکپارچگی مولفه همانندی نیز با میانگین ۳/۷۵ نشان دهنده این است که مهاجرین تمایل دارند که به طور کل فرهنگ اولیه خود را با مهاجرت کنار گذاشته و تلاش بر پذیرش فرهنگ جامعه مقصد داشته و در واقع با حذف فرهنگ موروثی خود در تلاش برای حفظ فرهنگ جامعه مقصد دارند. از طرفی روش حصرگرایی با داشتن کمترین میانگین به اندازه ۱/۹۵ نشان داد که تعداد کمی از مهاجرین بر این اعتقاد هستند که مهاجرت فرایندی کاملاً اشتباه می‌باشد و تمایلی به پذیرش فرهنگ‌های جوامع جدید ندارند.

سوال دوم پژوهش: وجود کدام یک از مولفه‌های فرهنگی معماری ایران در طراحی مسکن مهاجرین می‌تواند حس تعلق به مکان آنها را در جامعه جدید افزایش دهد؟

در جهت بررسی سوال دوم پژوهش مبنی بر بررسی ارتباط و تاثیر مولفه‌های فرهنگی معماری ایرانی بر میزان حس تعلق به مکان مهاجرین در جامعه جدید، ابتدا تاثیر آنها بصورت جداگانه و سپس به صورت کلی این تاثیر بررسی می‌شود. در همین راستا جهت تعیین معناداری میانگین بین مولفه‌های معماری ایرانی از آزمون تی تک نمونه استفاده شد، جدول شماره ۵، آزمون تی^۱ یک آزمون پارامتری است که به منظور تعیین معناداری میانگین متغیرها بکار می‌رود.

جدول ۵: نتایج آزمون t تک نمونه - بررسی میانگین تاثیر مولفه‌های معماری ایرانی بر حس تعلق به

مکان مهاجرین

مولفه فرهنگی معماری ایرانی	میانگین	انحراف معیار	T	سطح معنی داری
ارتباط با طبیعت و خدا	۳/۵۵	۰/۷۹	۱۱/۶۰	۰/۰۰۱
سلسله مراتب	۳/۵۲	۰/۶۹	۷/۸۶	۰/۰۰۱
امنیت	۴/۴۲	۰/۵۲	۳۱/۱۲	۰/۰۰۱
هندسه	۳/۳۶	۰/۷۳	۵/۶۴	۰/۰۰۰
محرمیت	۴/۲۹	۰/۵۵	۲۶/۳۹	۰/۰۰۱
شفافیت و تداوم	۳/۲۲	۰/۴۵	۱۸/۵۲	۰/۰۰۰
درونگرایی	۳/۷۲	۰/۶۵	۲۹/۶۲	۰/۰۰۰

^۱- One Sample t- Test

طبق نتایج جدول شماره ۵ مولفه امنیت با میانگین ۴/۴۲، محرمیت ۴/۲۹، درونگرایی ۳/۷۲، ارتباط با طبیعت و خدا ۳/۵۵، سلسله مراتب ۳/۵۲، هندسه ۳/۳۶ و شفافیت و تداوم ۳/۲۲ می باشد در واقع می توان گفت که میانگین تمامی مولفه‌های معماری فرهنگی معماری مسکن ایرانی بالاتر از متوسط قرار دارند و بر حس تعلق به مکان مهاجرین در جامعه جدید دارای تاثیر هستند. البته برای الویت‌بندی تاثیر مولفه‌های معماری مسکن ایرانی بر حس تعلق مهاجرین باید از آزمون فریدمن^۱ استفاده کرد که در جدول شماره ۶ ارائه می‌شود.

جدول ۶: نتایج آزمون فریدمن جهت الویت‌بندی مولفه‌های فرهنگی معماری ایرانی تاثیرگذار بر حس تعلق به مکان

اولویت	میانگین رتبه	مولفه فرهنگی معماری ایرانی
۴	۳/۱۳	ارتباط با طبیعت و خدا
۵	۲/۳۵	سلسله مراتب
۱	۴/۰۹	امنیت
۶	۲/۱۸	هندسه
۲	۳/۸۵	محرمیت
۷	۲/۰۸	شفافیت و تداوم
۳	۳/۴۵	درونگرایی
سطح معنی داری	درجه آزادی	مقدار آزمون
۰/۰۰۱	۴	۱۷۲/۶۷

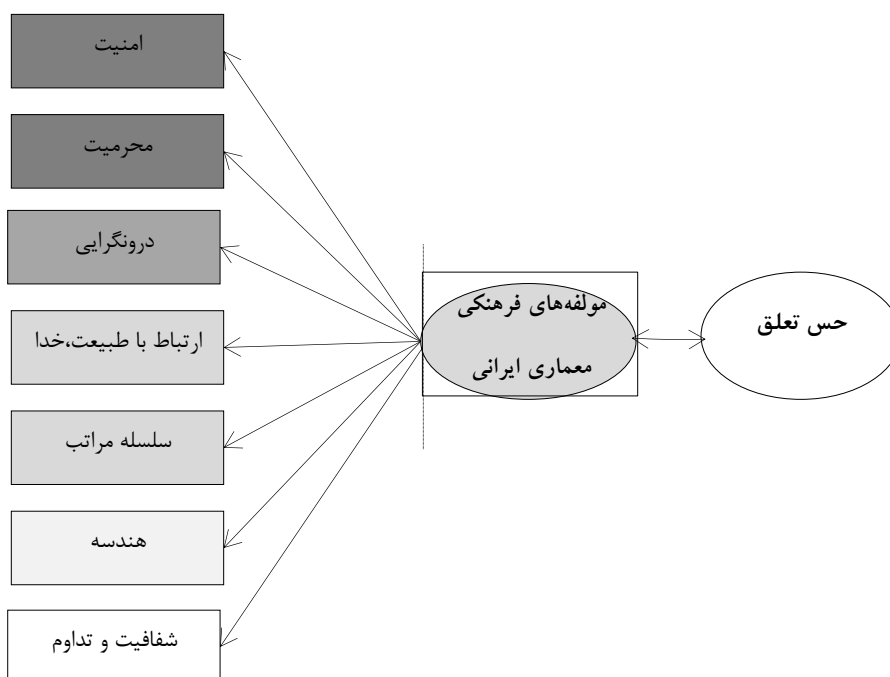
طبق نتایج جدول شماره ۶ و با توجه به اینکه سطح معنی‌داری خطای آزمون کمتر از ۰/۰۵ است؛ بنابراین می توان گفت بین اولویت‌بندی وجود مولفه‌های فرهنگی معماری ایرانی در میزان تاثیر بر حس تعلق به مسکن جدید مهاجرین در جامعه میزبان تفاوت معنی‌داری وجود دارد و اولین اولویت مربوط به مولفه امنیت، پس از آن مربوط به مولفه محرمیت، سپس مولفه درونگرایی، سپس ارتباط با طبیعت، بعد از آن مولفه سلسله مراتب و بعد از آن مولفه هندسه و در نهایت آخرین اولویت مربوط به مولفه شفافیت و تداوم است. در واقع می توان گفت که در مرحله اول وجود امنیت در مسکن مهاجرین بیشترین تاثیر را در میزان داشتن حس تعلق دیاسپورای ایرانی به مسکن جدید در کشور کانادا داشته و بعد از آن وجود محرمیت در مسکن جدید می‌تواند تاثیر زیادی در ارتقا حس تعلق آنها داشته باشد، و مولفه شفافیت و تداوم در معماری مسکونی بعنوان آخرین الویت تاثیر چندانی در حس تعلق به مکان مهاجرین ندارد.

نتیجه گیری

تجربه مهاجرت چیزی شبیه بیماری خودایمنی است. آنجا که عضوی از بدن جامعه غریبه تشخیص داده می‌شود و مورد حمله قرار می‌گیرد. بافت‌های میزبان چندان پذیرای اعضای خارجی نیستند و برای محافظت از خود ناگزیر از حمله به آن هستند. غالباً مهاجرت را به شکل قرار گرفتن فرد درون جامعه و فرهنگی جدید دیده می‌شود. گویی تا قبل از مهاجرت ما با نوع خاصی از انسان‌ها (انسانی شبیه به خود) در تماس بودیم و بعد از مهاجرت با انسان‌هایی دیگر احتمالاً (افراد ناهمانند به خود). از آن جا که فقدان هویت با مقتضیات زندگی انسان سازگاری ندارد، فرد مهاجر به محض جدا شدن از جامعه و فرهنگ خود، ناچار است تکلیف خود را با فرهنگ جامعه‌ی میزبان مشخص کند، در غیر اینصورت، خود، خانواده‌ی خود و اعضای جامعه‌ی میزبان را دچار مشکل می‌کند. از این منظر مسئله امکان تطبیق فرهنگی مهاجر با فرهنگ کشور میزبان است. تفاوت‌های فرهنگی میان مبدا مقصد مهاجرت می‌تواند منشا مسایل و مشکلاتی برای مهاجرین باشد. دیاسپورای ایرانی در کشور کانادا، نیز مانند هر جامعه مهاجرتی دیگر برای انطباق با جامعه جدید خود در تلاش است. این جماعت در کشاکش فرهنگی امر مهاجرتی خویش، بنا بر وزن عناصر

فرهنگی، پنجره‌های فرهنگ خود به روی فرهنگ جدید باز و بسته می‌کند. فرهنگ مهاجرت می‌تواند نیرویی قوی برای زندگی در خود داشته باشد که از خلال تعلق‌های چندگانه حاصل آید.

در راستای پاسخگویی به سوال اول پژوهش مبنی بر چگونگی آمیختگی فرهنگی مهاجرین ایرانی با فرهنگ کشور کانادا در سه شهر تورنتو، ونکوور و مونترال بعنوان شهرهایی با بیشتر آمار مهاجرین ایرانی می‌توان گفت که به طور معمول افرادی که از کشور خود به خارج مهاجرت می‌کنند یا با ارزش‌های فرهنگی جامعه خودی و رفتارهای مورد قبول خودشان زندگی می‌کنند و یا تغییر وضعیت می‌دهند و با ارزش‌های جدید هماهنگ می‌شوند که هر یک از این روش‌ها دارای پیامدهایی برای آنان است. اگر این افراد بخواهند مطابق با ارزش‌های جامعه خودشان رفتار کنند، این موجب می‌شود که احساس حقارت و تنهایی را در آنان تقویت شود و اگر آنان بخواهند منطبق با انتظارات جامعه جدید رفتار کنند موجب بحران اصلی هویت و نداشتن حس تعلق به جامعه جدید برای آنان می‌شود. نتایج پژوهش حاکی از آن است که روش یکپارچگی در راستای پذیرش فرهنگ جامعه کانادا با بیشترین مقدار میانگین ۴/۲۲ از سایر مولفه‌های ادغام فرهنگی بیشتر بوده که این خود حاکی از آن است که مهاجرین ایرانی در کشور کانادا تمایل دارند که با مهاجرت فرهنگ ایرانی آنها بطور صددرصد در جامعه جدید از بین نرود و در صورت امکان دو فرهنگ مبدأ و مقصد با هم ترکیب شده و در این صورت بتوانند الگوهای فرهنگی جدیدی را بسازند. در یکپارچگی نوعی دو فرهنگی واقعی وجود دارد و وفاداری به هر دو فرهنگ نوعی همبستگی اجتماعی را به وجود می‌آورد. از بین سایر مولفه‌های ادغام فرهنگی، روش حصرگرایی با کمترین میانگین گواه این موضوع است که تعداد خیلی محدودی از مهاجرین بر این اعتقاد هستند که مهاجرت فرایندی کاملا اشتباه می‌باشد و تمایلی به هیچ‌گونه ادغام با فرهنگ‌های جوامع جدید ندارند این گروه کسانی هستند که با میل خود مهاجرت نکرده و در مدت مهاجرت خود نتوانسته‌اند حس تعلق به جامعه جدید داشته باشند. بنابراین لازم است که فرد مهاجر با توجه به تاثیرگذاری دوسویه محیط و انسان بر یکدیگر و همچنین نقش اساسی محیط در تشکیل احساس ارزش‌ها و توانمندی آنها بتوانند ارتباط برقرار کرده و با توجه به مولفه‌های فرهنگی و اجتماعی جامعه جدید بتوانند حس تعلق بیشتری داشته، تا شاید در این بستر بتوانند با سرعت بیشتری بحران‌های اجتماعی ناشی از مهاجرت را حل کنند. در جهت پاسخگویی به سوال دوم پژوهش مبنی بر بررسی تاثیر مولفه‌های فرهنگی معماری ایرانی بر میزان حس تعلق به مکان مهاجرین در جامعه جدید نتایج نشان داد که از بین مولفه‌های فرهنگی معماری ایرانی مولفه امنیت بیشترین تاثیر را بر داشتن حس تعلق مهاجرین داشته و بعد از آن به ترتیب وجود مولفه‌های محرمیت در راستای احترام به زندگی خصوصی، درونگرایی، ارتباط با طبیعت و خدا، سلسله مراتب، هندسه و در آخر تداوم و شفافیت بر حس تعلق به مکان دیاسپورا تاثیرگذار هستند. عوامل چون فرم فضا، اندازه فضا، آسایش بصری و محیطی، سازمان فضایی و مکانیابی و زیر معیارهای هر کدام، از عوامل ایجاد احساس امنیت محسوب می‌شوند که در طراحی مسکن و فضای شهری باید مورد توجه قرار گیرند.

شکل شماره ۱۰: اهمیت تاثیرگذاری مولفه‌های فرهنگی معماری در ارتقا حس تعلق به مکان دیاسپورای ایرانی در کشور کانادا

بنابراین می‌توان در یک نگاه کلی گفت که تاثیر باورهای فرهنگی بر معماری در مرتبه معنوی آن، آنجا که مسکن در باور انسان ایرانی مکانی می‌شود امن و مقدس در برابر جهان آشفته و نا امن خارج از آن و آنجا که معماری تبلوری می‌شود از الگوهای مثالی موجود در ذهن انسان برای ایجاد نظمی مبتنی بر ایده‌های ذهنی معنوی و مقدس، تا این جهان را بر گونه مثالی از جهان کامل معنوی شکل دهد. و در نظر گرفتن راهکارهایی در جهت تامین امنیت، محرمیت و درونگرایی در مسکن و فضاهای شهری جامعه میزبان در جهت افزایش حس تعلق به مکان دیاسپورا ضروری می‌باشد که با توجه به محدودیت نوشتاری این پژوهش در پژوهش‌های آتی به چگونگی بکارگیری راهکارهای معماری در جهت تامین امنیت و محرمیت و درونگرایی در مسکن مهاجرین پرداخته می‌شود.

منابع

۱. پوردیهیمی. شهرام، ۱۳۹۰، فرهنگ و مسکن، نشریه مسکن و محیط روستا، ۱۳۴، ۱۸-۳.
۲. پویا. جعفر، مهدی نژاد. جمال الدین، کریمی. باقر، ۱۳۹۴، نسبت و رابطه هویت فرهنگی و نقش آن در طراحی معماری، کنفرانس بین المللی پژوهش‌های نوین در عمران، معماری و شهرسازی، تهران.
۳. جوان فروزنده. علی، مطلبی. قاسم، ۱۳۹۰، مفهوم حس تعلق به مکان و عوامل تشکیل دهنده آن، نشریه هویت شهر، ۸ (۵)، ۳۷-۲۷.
۴. دامن‌کش، مرجان، زندی. فاطمه، باقری. فریده، ۱۳۹۰، بررسی تاثیر رشد جمعیت بر مهاجرت و وضعیت مسکن، پروژه صندوق جمعیت ملل متحد (UNFPA)
۵. پژوهشکده آمار ایران. سالنامه مهاجرتی ایران (۱۴۰۰)، وزارت امور خارجه - دبیر خانه شورای عالی امور ایرانیان خارج از کشور.
۶. <https://iranian.mfa.ir/>
۷. مهتدی. علیرضا، فولادی. وحدانه، ۱۴۰۰، آمیختگی فرهنگ و معماری شهری با سرشت انسانی، نشریه پژوهش‌های مرمت و معماری ایرانی و اسلامی، ۴(۱۱)، ۳۱-۲۰.
۸. عابدی. سیما، حریان. فائزه، مرادزاده. فاطمه، ۱۴۰۱، تاثیر عوامل فرهنگی بر معماری مسکن، هفتمین کنفرانس بین المللی پژوهش در علوم مهندسی چهارمین کنگره بین المللی عمران، معماری و شهرسازی در آسیا، تایلند.
۹. فروتن. یعقوب، ۱۳۹۱، بررسی اجتماعی و جمعیت شناختی مناسبات هویت و مهاجرت، فصلنامه مطالعات ملی، ۱۳ (۲)، ۹۶-۷۳. میرزایی. حسین، ۱۳۹۹، زمینه‌های پیدایش و ادغام فرهنگی - اجتماعی مهاجران ایرانی در فرانسه، ۲۷ (۸۸)، فصلنامه علوم اجتماعی، ۷۰-۲۵.
۱۰. علی محمدی. غلامرضا، عبداللهی. رکسانا، ۱۳۹۶، تبیین مبانی نمود فرهنگ در معماری بومی ایران و ارتباط آن با ایجاد حس تعلق به مکان، نشریه مدیریت شهری، ۵۰، ۴۶-۳۳.
۱۱. فرشبافی. نسیم، کوچک خوشنویس. احمد میرزا، ۱۳۹۴، تاثیر فرهنگ بر بعد کالبدی و ادراکی معماری، کنفرانس بین المللی پژوهش‌های نوین در عمران، معماری و شهرسازی، تهران.
۱۲. یاران. علی، بهرو. حسین، ۱۳۹۶، تاثیر فرهنگ و اخلاق اسلامی بر مسکن و کالبد فضایی خانه‌ها (نمونه موردی: خانه‌های عصر قاجار در شهر اردبیل)، فصلنامه پژوهش‌های معماری اسلامی، ۱۵ (۵)، ۱۰۷-۹۱.
۱۳. یزدانفر. عباس، حسینی. باقر، زرودی. مصطفی، ۱۳۹۲، فرهنگ و شکل خانه، نشریه مسکن و محیط روستا ۳۲ (۱۴۴)، ۳۲-۱۷.

14. Berry, J. W. (2005). "Acculturation: Living Successfully in Two Cultures.", International Journal of Intercultural Relations, Vol. 29, pp. 693-312.
15. Berry, J. W. (2008). "Acculturation and Adaptation of Immigrant Youth", Canadian Diversity, Vol. 6, No. 2, pp. 50-54.
16. Broomand, M.R. & Nobakht, R. (2014). *An overview of new theories in the field of immigration (in Persian)*. Journal of population, 89&90 (21), 73-90.
17. Giddens, A. (2008). *Sociology. Translate into Persian by Manoochehr Saboori*. Tehran: Ney Publication
18. Oudenhoven, J. P. & Ward C. & Masgoret A. M. (2006). "Patterns of Relations between Immigrants and Host Societies", International Journal of Intercultural Relations, Vol. 70, pp. 673- 651.